

نگرش های مربوط به انتخاب همسر: نقش کمال گرایی و طرح واره های ناسازگار اولیه^۱

Attitudes Related to Mate Selection: the Roles of Perfectionism and Early Maladaptive Schemas

کهر فرشته صفاری زاده / دانش آموخته سطح سه تعلیم و تربیت اسلامی، جامعه الزهرا (ع) قم
حسین رضائیان بیلندی / دانشجوی دکتری روان شناسی، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ع) قم (نویسنده مسئول) h.rezaeiyan60@gmail.com

Fereshte Saffarizade / Graduate in Level Three of Islamic Teaching and Training / Jame'at al-Zahra
Hussein Rezaayan Bilondi / PhD Student of Psychology / Imam Khomeini Educational and Research Institute / Qom

چکیده

ABSTRACT

This study aims at investigating the roles of 'perfectionism' and 'early maladaptive schemas' in predicting attitudes towards mate selection among university and seminary students in Qum city, Iran. This was a descriptive and correlational study: 163 students were selected at universities (government and non-government) and seminaries of Qom city through available random sampling. They all completed three questionnaires: 'Attitudes about Romance and Mate Selection Scale' (ARMSS), Hill's (2004) 'The Perfectionism Inventory', and 'The Young Schema Questionnaire-Short Form' (YSQ-SF). Data were analyzed using correlation coefficients and stepwise regression analyses. The findings indicated that 'attitudes about mate selection' had significant correlations with domains of 'Disconnection/rejection', 'Impaired

هدف این پژوهش، بررسی نقش کمال گرایی و طرح واره های ناسازگار اولیه در پیش بینی نگرش های مربوط به انتخاب همسر در میان دانشجویان و طلاب شهر قم است. روش پژوهش، توصیفی و از نوع همبستگی بود. بدین منظور، از میان دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی و دانشگاه دولتی شهر قم و طلاب حوزه علمیه قم ۱۶۳ نفر به روش نمونه گیری در دسترس انتخاب و به پرسش نامه های نگرش های مربوط به انتخاب همسر (ARMSS)، کمال گرایی (TPI) و طرح واره های ناسازگار اولیه (YSQ-SF) پاسخ دادند. در تحلیل داده ها از آزمون همبستگی و تحلیل رگرسیون گام به گام استفاده شد. یافته ها نشان داد بین حوزه های بریدگی و طرد، خودگردانی و عملکرد مختل، دیگرجهت مندی، محدودیت های مختل،

autonomy', 'Impaired performance', 'Other-directedness', and 'Impaired limits', and components of 'Striving for excellence', 'Need for approval', and 'Perceived parental pressure'. The results of stepwise multiple regression analyses showed that the domain of 'Disconnection/rejection' in early maladaptive schemas' domains, and the components of 'perceived parental pressure', 'Rumination', and 'Striving for excellence' from perfectionism's components are among the most important predictors of 'attitudes towards mate selection'. These findings reveal the important roles of perfectionism and early maladaptive schemas in shaping attitudes about mate selection. Thus, for reinforcing logical beliefs and attitudes in mate selection in people, it appears necessary to design educational preventing programs for them, considering these variables.

KEY WORDS: Perfectionism, early maladaptive schemas, attitudes towards mate selection, marriage.

مؤلفه‌های تلاش برای عالی بودن، نیاز به تأیید و فشار از سوی والدین با نگرش‌های مربوط به انتخاب همسر رابطه همبستگی معناداری وجود دارد. نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه گام به گام نشان داد که حوزه بریدگی و طرد طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و مؤلفه‌های فشار از سوی والدین، نشخوارفکری و تلاش برای عالی بودن از مهم‌ترین پیش‌بینی‌کننده‌های نگرش‌های مربوط به انتخاب همسر هستند. این یافته‌ها نقش مهم کمال‌گرایی و طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه را در شکل‌گیری نگرش‌های مربوط به انتخاب همسر نشان می‌دهد.

کلیدواژه‌ها: کمال‌گرایی، طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه، نگرش‌های مربوط به انتخاب همسر، ازدواج.

مقدمه

ازدواج در اسلام نه تنها به عنوان یک قرارداد حقوقی، بلکه پیمانی مقدس (ماهونی^۱)، پارگامنت^۲، موراوی اسونک^۳ و موراوی اسونک^۴ (۲۰۰۳) و مستحکم (نساء: ۲۱) معرفی شده است و به نظر می‌رسد در بین مکاتب و مذاهب، هیچ مذهبی به اندازه اسلام درباره ازدواج بحث نکرده باشد (بحرینی، ۱۳۸۷). در آیات و روایات اسلامی، بارها تقدس و الهی بودن این رابطه مورد اشاره قرار گرفته و به عنوان بهترین بنا از نظر خداوند، عامل آرامش، محبت و رحمت (روم: ۲۱)، موجب نزول رحمت خداوند (مجلسی، ۱۳۸۵، ج ۱۰۰، ص ۲۲۱)، عامل حفظ دین و نیز طهارت معنوی (حرعاملی، ۱۳۶۷، ج ۲۰، ص ۱۷) در نظر گرفته می‌شود. نتایج تحلیل‌های کیفی نیز نشان می‌دهد که موضوع عمده در تمام زوجین این است که ازدواج یک واحد مقدسی است که «چیزی بیشتر» دارد: چیزی بیشتر از خود، چیزی بیشتر از زوجین و چیزی بیشتر از واحد خانواده. برای زوجین، ازدواج نهاد

۱. Mahoney, A.

۲. Pargament, K. I.

۳. Murray-Swank, A.

۴. Murray-Swank, N.

مقدسی است که توسط خداوند بنا نهاده شده و خداوند همواره ناظر بر رابطه زناشویی و نگهدارنده آن است. این یافته‌ها یک نقطه مقابل برای مباحث پژوهش‌های کنونی درباره غیررسمی شدن ازدواج و فردگرایی در ازدواج‌های کنونی محسوب می‌شود (دولاهیت^۱، هاوکینز^۲ و پارس^۳، ۲۰۱۲).

ازدواج به عنوان بنیادی‌ترین روابط انسانی و مهم‌ترین مرحله در چرخه زندگی خانوادگی که در آن انتخاب همسر صورت می‌گیرد، شرح داده شده است (فریدمن^۴، ۱۳۸۱). انتخاب همسر موضوعی پیچیده و تصمیمی تأثیرگذار بر زندگی و آینده فرد می‌باشد (کلارک وارن^۵، ۱۳۹۲) که پاسخ به نیازها و سلیقه‌های فطری و موفقیت در دیگر مراحل زندگی و رویدادهای مهمی چون تولیدمثل، تربیت نسل آینده، هویت و نقش اجتماعی، تأمین نیازها و چالش‌های آینده زندگی به آن بستگی دارد (خجسته‌مهر، محمدی و عباس‌پور، ۱۳۹۵).

امروزه انتخاب فرد مناسب برای ازدواج، یکی از پراسترس‌ترین تصمیمات جوانان در طول زندگی است. افراد برای یافتن فرد مناسب ازدواج، تلاش می‌کنند قبل از ازدواج دریابند آیا انتخاب صحیحی کرده‌اند. در این میان، نگرش افراد به نحوه انتخاب مسئله‌ای است که همواره در معرض تغییر بوده و شامل مجموعه‌ای از شناخت، احساس‌ها، عواطف و کنش‌های فرد در خصوص شیوه انتخاب می‌باشد (کریمی، ۱۳۸۳). هرچند انتظارات، ادراکات و نگرش‌ها نسبت به ازدواج، به عنوان پدیده‌ای شناختی و ذهنی تلقی می‌شود؛ اما گاهی زیربنای اساسی تلاش افراد در انتخاب فرد مناسب، از باورها یا انتظارات غیرواقعی نشئت می‌گیرد (سپهری و حسن‌زاده توکلی، ۱۳۹۰). از دیدگاه روان‌شناسان اجتماعی، نگرش فرد نسبت به یک شیء به صورت ناگهانی و بدون هیچ‌گونه فعل و انفعالاتی شکل نمی‌گیرد، بلکه اتخاذ و شکل‌گیری نگرشی خاص می‌تواند نتیجه عوامل مختلف و در طول زمان باشد. براین اساس، نگرش به عنوان پدیده‌ای شناختی، بر رغبت به ازدواج، سن ازدواج و نیز بر پایداری آن تأثیر قابل توجهی دارد. سازه نگرش به ازدواج نشان‌دهنده احساسات و تمایلات، پیش‌داوری‌ها یا سوگیری‌ها، تصورات از پیش فرض شده، ترس‌ها و عقاید راسخ افراد در مورد ازدواج است. بنابراین، نگرش فرد به ازدواج در واقع شیوه فکر و احساس کردن او در مورد ازدواج می‌باشد (خجسته‌مهر و همکاران، ۱۳۹۵). به عقیده بسیاری از صاحب‌نظران، داشتن باورهای منطقی درباره ازدواج، می‌تواند به عنوان یکی از عوامل فردی پیش‌بینی‌کننده ازدواج موفق مطرح باشد. در همین راستا، ولکو^۶ در پژوهش خود نشان داد که انتظارات منطقی و هماهنگ زوجین از ازدواج، عامل مهمی در تعیین آینده ازدواج به شمار می‌آید (جعفری‌نژاد و اردشیرزاده، ۱۳۸۳). از سوی دیگر،

۱. Dollahite, D. C.

۲. Hawkins, A. J.

۳. Parr, M. R.

۴. Friedman, M.

۵. Warn, C.

۶. Welco, P.

باورها و عقاید غیرمنطقی دربارهٔ انتخاب همسر از جمله عوامل مؤثری هستند که می‌توانند ازدواج را با شکست روبرو کنند (بهبزاد، ۱۳۸۹).

از جمله باورهای غیرمنطقی مؤثر بر نگرش افراد در انتخاب همسر، کمال‌گرایی است. کمال‌گرایی برای اولین بار به‌عنوان سازه‌ای تک بُعدی توسط برنز^۱ ارائه شد (هیل^۲، هیلسمن^۳، کیبلر^۴، وین^۵ و کندی^۶، ۲۰۰۴). براساس این رویکرد، افراد کمال‌گرا در تلاش برای دستیابی به نتایج کامل و بدون نقص هستند (بیوچارد، رهیوم و لادوسیور^۷، ۱۹۹۹) و اهمیت زیادی به ارزیابی دیگران می‌دهند. از عدم تأیید توسط دیگران نگرانند و از انجام کارهایی که باعث رنجش و در نتیجه باعث عدم تأیید دیگران می‌شود، اجتناب می‌ورزند. به صورت خلاصه و براساس این دیدگاه، کمال‌گرایی تلاش برای بی‌عیب و نقص بودن تعریف می‌شود (هویت^۸، کابلیان^۹ و فلیت^{۱۰}، ۱۹۹۱).

همزمان با گسترش علاقه به مفهوم کمال‌گرایی، مفهوم‌سازی دوبعدی مفیدی از آن به صورت مثبت و منفی ارائه شده است. در بُعد منفی کمال‌گرایی، مؤلفه‌هایی همچون استانداردهای فردی سطح بالا در مورد توانایی‌های فردی، انتظار بالا از عملکرد فردی، و اهداف بسیار بالا مطرح است (رایس^{۱۱} و لاپسی^{۱۲}، ۲۰۰۱). کمال‌گرایی منفی، همچنین با احساس شکست، مقابلهٔ ناکارآمد در برابر تنیدگی و عدم پذیرش خود و دیگران همراه است و روان‌رنجورانه و غیرانطباقی شناخته می‌شود و با ویژگی‌هایی، نظیر نگرانی بیش از حد در مورد اشتباه کردن، شک و تردید نسبت به خود، احساس بازنده بودن در صورت عدم دستیابی به اهداف بلند بالا ارتباط دارد. این بُعد از کمال‌گرایی با مشکلات روان‌شناختی مانند افسردگی، اضطراب، اختلال‌های خوردن و نگرش‌های غیرانطباقی همراه است (رایس و دلو^{۱۳}، ۲۰۰۲). مطالعاتی که رابطهٔ ابعاد مختلف کمال‌گرایی با عوامل شخصیتی را بررسی کرده‌اند، به‌طور همسانی به این نتیجه رسیدند که ابعاد کمال‌گرایی نابهنجار، همبستگی بالا با روان‌رنجورگرایی دارند (قنبری، جواهری، سیدموسوی و ملحی، ۱۳۸۹). همچنین، در رابطه با نقش کمال‌گرایی با ازدواج و انتخاب همسر، پژوهش‌ها حاکی از این است که افراد کمال‌گرا معیارهای بی‌شماری برای انتخاب همسر دارند که صرف نظر کردن از هر کدام از آنها

۱. Berenz, A.

۲. Hil, H.

۳. Hilsmaek, R.

۴. Kibler, A.

۵. Win, A.

۶. Kendy, G.

۷. Bouchard, G., Rhéaume, J., & Ladouceur, R.

۸. Hewitt, P.

۹. Caclian, C.

۱۰. Flett, G.

۱۱. Rais, K.

۱۲. Lapseli, D.

۱۳. Delo, J.

سخت و ناممکن است. در این شرایط معمولاً امکان تصمیم‌گیری یا از فرد کمال‌گرا سلب می‌شود و یا ازدواج تا حد زیادی به تعویق می‌افتد. با ادامه این وضعیت، گاهی بیزاری و خستگی فراگیری در زندگی به وجود می‌آید و در نهایت، برخی افراد به دلیل خستگی و استیصال تصمیمی سریع و اشتباه می‌گیرند و بعد از ازدواج احساس پشیمانی می‌کنند (طزری و ناعمی، ۱۳۹۵). در همین زمینه و برای نمونه، هرینگ^۱ و همکاران (۲۰۰۳) به بررسی رابطه کمال‌گرایی با سازگاری زناشویی در میان ۷۶ زوج پرداختند و نتایج نشان داد بین ویژگی‌های کمال‌گرایی و عملکرد زناشویی ضعیف، رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

علاوه بر کمال‌گرایی، شیوه‌های تصور و تفکر فرد در مورد خود و دیگران نیز از جمله عوامل مؤثری است که نقش مهمی در نگرش به انتخاب همسر دارد. این شیوه تصور و تفکر غالبی، طرح‌واره نامیده می‌شود (بک^۲، ۱۹۷۶). طرح‌واره‌ها، ژرف‌ترین ساختارهای شناختی هستند (اسویتز^۳، ۲۰۰۶) که در رؤیایویی با محرک‌های جدید بر پایه ساختار پیشین خود، اطلاعات به دست آمده را سرند، رمزگردانی و ارزیابی می‌کنند و بدین ترتیب بر نوع نگرش افراد نسبت به خود و جهان پیرامون تأثیر می‌گذارند (جکوبین^۴، ۱۹۹۷). یانگ^۵ (۲۰۰۷)، طرح‌واره‌های ناسازگارانه اولیه را الگوها یا درون‌مایه‌های عمیق و فراگیری می‌داند که در دوران کودکی یا نوجوانی شکل گرفته و در مسیر زندگی تداوم دارند. بر اساس این دیدگاه طرح‌واره‌ها، زیربنای باورها و شناخت‌ها هستند و موجب سوگیری در تفسیرهای افراد از رویدادها می‌شوند. این سوءگیری در آسیب‌شناسی روابط بین فردی از جمله روابط بین دختر و پسر پیش از ازدواج به صورت سوءتفاهم، نگرش‌های تحریف شده، هدف‌ها و چشم‌داشت‌های غیرواقع‌بینانه خود را نشان می‌دهد (پاسکال و کریس جین^۶، ۲۰۰۸).

افراد دارای طرح‌واره‌های ناسازگار، ازدواج را به‌عنوان فرصتی برای جبران ناکامی‌ها می‌دانند و در ازدواج خود توقعات بالایی دارند که غالباً در زندگی مشترک برآورده نمی‌شود و موجب احساس ناامیدی در روابط و شکست نهایی خواهند شد (دولانگ^۷، ۲۰۰۷). براین اساس، برخی پژوهش‌ها از جمله خسروی، سیف و عالی (۱۳۸۶)، تفاوت معنادار نگرش به ازدواج افراد را بر مبنای فرایند طرح‌واره‌ای جبران یا تداوم طرح‌واره، تبیین کرده‌اند.

با توجه به اهمیت ازدواج و تأثیر نوع نگرش به آن در موفقیت یا شکست در این زمینه، بررسی چگونگی شکل‌گیری نگرش‌های مربوط به ازدواج با توجه به برخی باورهای غیرمنطقی (کمال‌گرایی) و باورهای بنیادین (طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه) مدنظر محققان قرار گرفته است تا از این طریق،

۱. Hering, S

۲. Beck, A

۳. Switzer, I.

۴. Jacquin, K. M

۵. Young, J

۶. Pascal A & Cristh, Jean L.

۷. Dulong, J

رابطه این سه متغیر را به صورت همزمان مورد بررسی قرار دهد. از این رو، این پژوهش درصدد پاسخگویی به این سؤال است که مؤلفه‌های کمال‌گرایی و حوزه‌های طرح‌واره‌ای ناسازگار اولیه چه مقدار از واریانس نگرش‌های مرتبط با انتخاب همسر را تبیین می‌کنند؟

روش پژوهش

این پژوهش، از نوع تحقیقات توصیفی است که با روش همبستگی انجام شد. در این پژوهش، حوزه‌های طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه (بریدگی و طرد، خودگردانی و عملکرد مختل، دیگر جهت‌مندی، گوش‌به‌زنگی و بازداری و محدودیت‌های مختل) و کمال‌گرایی (نظم و سازماندهی، هدفمندی، تلاش برای عالی بودن، معیارهای بالا برای دیگران، نیاز به تأیید، تمرکز بر اشتباهات، فشار از سوی والدین، نشخوار فکر) به‌عنوان متغیرهای پیش‌بین و نگرش‌های مربوط به انتخاب همسر به‌عنوان متغیر ملاک در نظر گرفته شد. جامعه آماری پژوهش، دانشجویان دختر و پسر دانشگاه آزاد اسلامی و دانشگاه دولتی شهر قم با تحصیلات فوق دیپلم تا کارشناسی ارشد و طلاب حوزه علمیه قم با تحصیلات سطح یک تا سطح سه در سال تحصیلی ۱۳۹۶-۱۳۹۵ بودند که از میان آنها ۱۶۳ نفر به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب و از آنها خواسته شد تا به پرسش‌نامه پاسخ دهند. ابزار پژوهش عبارتند از:

پرسش‌نامه نگرش‌های مربوط به انتخاب همسر (ARMSS): این پرسش‌نامه در ابتدا توسط کاب، لارسون و واتسون^۲ (۲۰۰۳) با عنوان مقیاس نگرش نسبت به روابط عاشقانه و انتخاب همسر و به‌منظور ارزیابی باورهای الزام‌آور و غیرمنطقی، در کانادا تدوین شد. کاب و همکاران (۲۰۰۳)، برای بررسی این باورها، مقیاس نگرش‌های مربوط به انتخاب همسر را ساختند که هفت باور غیرمنطقی را ارزیابی می‌کند. مبنای نظری پرسش‌نامه نگرش به نحوه انتخاب همسر، عقاید محدودکننده در مورد انتخاب همسر است. یافته‌های پژوهش کاب و همکاران (۲۰۰۳)، حاکی از اعتبار و روایی مطلوب برای این نگرش‌سنج بود به طوری که آلفای کرونباخ عامل‌ها بین ۰/۸۸ تا ۰/۶۷ گزارش شد که در مجموع، کل عامل‌ها ۰/۴۸ واریانس را تبیین می‌کردند. در ایران نیز سپهری و حسن‌زاده توکلی (۱۳۹۰)، در پژوهش خود اعتبار و روایی نسخه فارسی این پرسش‌نامه را بررسی کرده و بر اساس تحلیل عاملی به استخراج شش باور پرداختند که عبارتند از: عشق‌باوری، تجربه‌محوری، ایدئال‌نگری، متضادجویی، آسان‌بینی و خوش‌باوری. در پژوهشی دیگر کریمی و سلیمی (۱۳۹۱) روایی این پرسش‌نامه را از طریق روایی واگرا در سطح ۹۰ درصد گزارش کرده‌اند. پایایی این پرسش‌نامه بر اساس ضریب آلفای کرونباخ برای همه مقیاس‌ها در کل ۸۸ درصد به‌دست آمده و

۱. Attitudes About Romance And Mate Slection Scale

۲. Cobb, N. P., Larson, J. H., & Watson, W. L

برای خرده‌مقیاس‌ها از ۶۴ درصد الی ۹۸ درصد متغیر بوده است.

پرسش‌نامه کمال‌گرایی هیل^۱ (TPI): آزمون مذکور دارای ۵۹ سؤال و ۸ خرده‌مقیاس می‌باشد. خرده‌مقیاس‌های این آزمون و نحوه محاسبه جنبه مثبت و منفی کمال‌گرایی جداگانه محاسبه و نمره کلی کمال‌گرایی نیز حاصل از جمع کلیه ابعاد به دست می‌آید. ضریب پایایی ابزار به روش بازآزمایی پس از ۳ تا ۶ هفته برای ابعاد مختلف بین ۷۱ درصد تا ۹۱ درصد گزارش شده است. همچنین، ضریب پایایی به روش آلفای کرونباخ بین ۸۳ درصد تا ۹۱ درصد به دست آمده است (هیل و همکاران، ۲۰۰۴). به منظور بررسی روایی همزمان این آزمون با مقیاس‌های چندبُعدی کمال‌گرایی معلوم شد که جنبه منفی کمال‌گرایی، کمال‌گرایی جامعه‌مدار به تمرکز بر اشتباهات، شک در مورد عمل، انتقادات والدین و انتظارات والدین بیشترین همبستگی را داشت (هویت و همکاران، ۱۹۹۱). درحالی‌که جنبه مثبت کمال‌گرایی با کمال‌گرایی خویش‌مدار، معیارهای شخصی و نظم و سازمان‌دهی بیشترین همبستگی را داشت. مقیاس کوتاه اختلالات روان‌پزشکی (اورال^۲ و گورهام^۳، ۱۹۶۲) با جنبه منفی کمال‌گرایی همبستگی بالا و جنبه مثبت کمال‌گرایی همبستگی پایینی داشت. **فرم کوتاه پرسش‌نامه طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه یانگ (YSQ-SF):**^۵ یانگ در سال ۱۹۹۸ فرم کوتاه پرسش‌نامه طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه را برای اندازه‌گیری ۱۵ طرح‌واره ناسازگار اولیه تهیه کرد که از ۷۵ گویه دارای بیشترین بار عاملی در فرم بلند ۲۰۵ سؤالی اولیه تشکیل شده است (شایقیان، آگیلاروفایی و رسول‌زاده طباطبائی، ۱۳۹۰). این ابزار خودتوصیفی، دارای پاسخ‌های ۶ درجه‌ای (کاملاً غلط=۱، تقریباً غلط=۲، بیشتر درست تا غلط=۳، اندکی درست=۴، تقریباً درست=۵ و کاملاً درست=۶) است و طرح‌واره‌ها را در قالب ۵ حوزه می‌سنجد. درباره ویژگی‌های روان‌سنجی این پرسش‌نامه بررسی‌های متعددی انجام شده است. از جمله در پژوهش والر^۶، دیکسون^۷ و آنین^۸ (۲۰۰۲)، ثبات درونی محاسبه شده برای عوامل پرسش‌نامه از ۰/۶۵ تا ۰/۹۰ گزارش شد و در پژوهش بارانف، تیان و اوبی^۹ (۲۰۰۷) نیز ساختار عاملی و روایی سازه آن مورد تأیید قرار گرفت. در ایران در پژوهشی که توسط آهی، محمدی‌فر و بشارت (۱۳۸۶) به منظور بررسی روایی و اعتبار فرم کوتاه در دانشجویان انجام شد، نتایج نشان داد که اعتبار پرسش‌نامه به دو شیوه همسانی درونی آلفای کرونباخ و بازآزمایی به ترتیب ۰/۸۵ و ۰/۷۶ بود.

۱. Hill, R. W.

۲. The Perfectionism Inventory

۳. Oral, P

۴. Gorham, C

۵. Young Schema Questionnaire – Short Form.

۶. Waller, G.

۷. Dickson, C.

۸. Ohanian, V.

۹. Baranoff, J., Tian, P. S., & Oei

شیوه اجرا به صورت فردی و محل اجرا محیط دانشگاه و حوزه برادران و خواهران مجرد بوده است. قبل از ارائه پرسش نامه، توضیحاتی درباره چگونگی پاسخ دهی به سؤالات، هدف پژوهش و ضرورت همکاری صادقانه آنها ارائه شد. علاوه بر این، به فرد اطمینان داده شد که پاسخ های آنان محرمانه خواهد ماند و جهت تشویق به پاسخ گویی صادقانه اعلان شد در صورتی که تمایل دارند از نتیجه عملکرد خود آگاهی حاصل کنند، می توانند آدرس پست الکترونیکی خود را نوشته تا پس از پایان کار، نتیجه به آدرس آنان ارسال شود. مدت زمان صرف شده برای پاسخ دهی به سؤالات از سوی افراد به طور تقریبی بین ۲۰ تا ۳۰ دقیقه بود. محاسبات آماری لازم به منظور تجزیه و تحلیل داده ها در دو سطح توصیفی و استنباطی، با استفاده از نسخه بیست و سوم نرم افزار بسته آماری علوم اجتماعی (SPSS) انجام شد. در سطح توصیفی از میانگین و انحراف استاندارد و در سطح استنباطی از ضریب همبستگی پیرسون و آزمون رگرسیون گام به گام استفاده شد.

یافته های پژوهش

نمونه مورد مطالعه شامل ۱۶۳ نفر (۵۲ مرد و ۱۱۱ زن) بود که میانگین سنی آنها ۲۱/۶۶ با انحراف معیار ۳/۷۱ به دست آمد. از نظر تحصیلات، ۲۷ نفر (۱۶/۵۶ درصد) از شرکت کنندگان در مقطع فوق دیپلم یا سطح یک حوزه، ۱۲۸ نفر (۷۸/۵۲ درصد) در مقطع لیسانس یا سطح دو حوزه و ۱۷ نفر (۱۰/۴۲ درصد) در مقطع کارشناسی ارشد یا سطح سه حوزه علمیه مشغول به تحصیل بودند. نتایج مربوط به میانگین، انحراف استاندارد و همبستگی بین متغیرهای پژوهش در جدول ۱ ارائه شده است.

جدول ۱. میانگین، انحراف استاندارد و ماتریس همبستگی بین متغیرهای پژوهش

	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴
۱. نگرش به انتخاب همسر	۱													
۲. حوزه بریدگی و طرد	۰/۲۲**	۱												
۳. حوزه خودگردانی/عصبانیت/مختل	۰/۲۷**	۰/۶۴**	۱											
۴. حوزه دیگر جهت‌مندی	۰/۲۳**	۰/۵۳**	۰/۴۰**	۱										
۵. حوزه گوش‌په‌زنگی و یازداری	۰/۱۱	۰/۴۴**	۰/۳۱**	۰/۸۴**	۱									
۶. حوزه محدودیت‌های مختل	۰/۱۹*	۰/۴۹**	۰/۴۱**	۰/۴۷**	۰/۴۶**	۱								
۷. نظم و سازماندهی	۰/۰۷	-۰/۰۴	-۰/۰۸	۰/۱۵*	۰/۱۸*	۰/۰۰	۱							
۸. هدف‌مندی	۰/۰۴	-۰/۰۰	-۰/۰۳	-۰/۰۳	-۰/۰۰	-۰/۰۶	۰/۴۰**	۱						
۹. تلاش برای عالی بودن	۰/۱۸*	۰/۱۲	۰/۰۶	۰/۲۷**	۰/۲۸**	۰/۰۸	۰/۳۲**	۰/۴۰**	۱					
۱۰. معیارهای بالا برای دیگران	۰/۱۴	۰/۱۹*	۰/۱۲	۰/۲۹**	۰/۲۹**	۰/۲۳**	۰/۴۱**	۰/۲۹**	۰/۱۸*	۰/۴۴**	۱			
۱۱. نیاز به تأیید	۰/۱۶*	۰/۴۶**	۰/۳۵**	۰/۴۹**	۰/۴۵**	۰/۴۰**	۰/۲۰**	۰/۱۰	۰/۳۷**	۰/۳۷**	۰/۴۲**	۱		
۱۲. تمرکز بر اشتباهات	-۰/۱۳	۰/۴۵**	۰/۳۵**	۰/۴۸**	۰/۴۱**	۰/۳۵**	۰/۱۸*	-۰/۰۰	۰/۲۹**	۰/۳۴**	۰/۲۹**	۰/۶۱**	۱	
۱۳. فشار از سوی والدین	۰/۲۴**	۰/۳۱**	۰/۱۴	۰/۲۴**	۰/۲۴**	۰/۳۰**	۰/۲۲**	۰/۲۲**	۰/۲۲**	۰/۲۵**	۰/۲۶**	۰/۲۷**	۰/۲۷**	۱
۱۴. نشخوار فکر	-۰/۰۰	۰/۲۶**	۰/۲۰**	۰/۴۲**	۰/۴۲**	۰/۳۰**	۰/۲۸**	۰/۰۹	۰/۲۸**	۰/۳۰**	۰/۳۲**	۰/۵۲**	۰/۲۲**	۰/۲۲**
M	۱۲۶/۹۵	۶۷/۳۳	۴۸/۲۷	۷۰/۳۸	۳۶/۲۱	۲۲/۳۷	۲۲/۹۰	۱۹/۶۶	۱۸/۹۳	۱۹/۶۶	۲۲/۸۴	۲۱/۴۱	۲۲/۲۵	۲۷/۳۹
SD	۲۴/۰۸	۲۰/۳۹	۱۴/۱۴	۱۴/۲۹	۸/۷۱	۷/۶۸	۴/۴۳	۳/۵۱	۲/۹۶	۳/۴۳	۴/۰۰	۴/۲۹	۴/۲۲	۳/۲۶

*P < ۰/۰۵   **P < ۰/۰۱

جدول ۱ نشان می‌دهد، بیشترین سطح بین شرکت‌کنندگان در ابعاد طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه مربوط به حوزه دیگرجهت مندی است. همچنین، بیشترین سطح مربوط به مؤلفه‌های کمال‌گرایی در خرده‌مقیاس نظم و سازمان‌دهی به دست آمد. طبق ماتریس همبستگی بین حوزه‌های بریدگی و طرد، خودگردانی و عملکرد مختل، دیگرجهت مندی، محدودیت‌های مختل، تلاش برای عالی بودن، نیاز به تأیید، فشار از سوی والدین با نگرش‌های مربوط به انتخاب همسر ارتباط مثبت وجود دارد. به‌منظور تعیین سهم هر یک از حوزه‌های طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و ابعاد کمال‌گرایی در پیش‌بینی نگرش‌های مربوط به انتخاب همسر از تحلیل رگرسیون چندگانه به روش گام‌به‌گام استفاده شد که نتایج آن در جداول زیر ارائه شده است.

جدول ۲. نتایج تحلیل رگرسیون گام‌به‌گام مربوط به نگرش‌های انتخاب همسر از طریق حوزه‌های طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و ابعاد کمال‌گرایی

مدل	شاخص	مجموع مجزورات	Df	میانگین مجزورات	F	سطح معناداری	R	R ²	ضریب تبیین	خطای برآورد
۱	رگرسیون	۹۶۲۲/۰۵۸	۱	۹۶۲۲/۰۵۸	۱۸/۳۷۲	۰/۰۰۰۱	۰/۳۲۰	۰/۱۰۲	۰/۰۹۷	۲۲/۸۸۵
	باقیمانده	۸۴۳۱۹/۵۵۰	۱۶۱	۵۲۳/۷۲۴						
۲	رگرسیون	۱۲۶۹۶/۲۱۶	۲	۶۳۴۸/۱۰۸	۱۲/۵۰۲	۰/۰۰۰۱	۰/۳۶۸	۰/۱۳۵	۰/۱۲۴	۲۲/۵۳۴
	باقیمانده	۸۱۲۴۵/۳۹۱	۱۶۰	۵۰۷/۷۸۴						
۳	رگرسیون	۱۴۷۳۹/۹۷۵	۳	۴۹۱۳/۳۲۵	۹/۸۶۴	۰/۰۰۰۱	۰/۳۹۶	۰/۱۵۷	۰/۱۴۱	۲۲/۳۱۸
	باقیمانده	۷۹۲۰۱/۶۳۲	۱۵۹	۴۹۸/۱۲۳						
۴	رگرسیون	۱۷۰۶۳/۳۹۰	۴	۴۲۶۵/۸۴۷	۸/۷۶۷	۰/۰۰۰۱	۰/۴۲۶	۰/۱۸۲	۰/۱۶۱	۲۲/۰۵۸
	باقیمانده	۷۶۸۷۸/۲۱۸	۱۵۸	۴۸۶/۵۷۱						

نتایج جدول ۲، نشان داد که حوزه بریدگی و طرد طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه قوی‌ترین رابطه را با نگرش‌های مربوط به انتخاب همسر دارد ($R=0/32$ ، $p=0/1000$ ، $df=1$ ، $F=18/372$). این متغیر، ۹ درصد از میزان نگرش‌های مربوط به انتخاب همسر را پیش‌بینی می‌کند. در مرحله بعد با اضافه شدن مؤلفه فشار از سوی والدین، ضریب همبستگی به $0/36$ و ضریب تبیین به ۱۲ درصد ارتقا یافت. در گام سوم و با اضافه شدن نشخوار فکر نیز ضریب همبستگی $0/39$ و ضریب تبیین $0/14$ به دست آمد. در نهایت، با اضافه شدن مؤلفه تلاش برای عالی بودن، ضریب همبستگی به $0/42$ و ضریب تبیین به ۱۶ درصد ارتقا یافت. این بدان معنا است که حوزه بریدگی و طرد طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه، مؤلفه فشار از سوی والدین، نشخوار فکر و تلاش برای عالی بودن در مجموع ۱۶ درصد از واریانس نگرش‌های مربوط به انتخاب همسر را تبیین می‌کنند.

جدول ۳. شاخص‌های آماری و ضرایب متغیرهای پیش‌بین در رگرسیون مربوط به نگرش‌های انتخاب همسر

متغیر	شاخص	ضریب غیراستاندارد بتا	خطای معیار	ضریب استاندارد بتا	T	سطح معناداری
مقدار ثابت		۱۰۱/۵۰۳	۶/۲۰۲		۱۶/۳۶۷	۰/۰۰۰
حوزه بریدگی و طرد		۰/۳۷۸	۰/۰۸۸	۰/۳۲۰	۴/۲۸۶	۰/۰۰۰
مقدار ثابت		۸۱/۱۸۰	۱۰/۲۷۲		۷/۹۰۳	۰/۰۰۰
حوزه بریدگی و طرد		۰/۳۳۱	۰/۰۸۹	۰/۲۸۰	۳/۷۲۳	۰/۰۰۰
فشار از سوی والدین		۱/۰۵۶	۰/۴۲۹	۰/۱۸۵	۲/۴۶۱	۰/۰۱۵
مقدار ثابت		۸۹/۱۲۷	۱۳/۱۷۲		۷/۴۵۰	۰/۰۰۰
حوزه بریدگی و طرد		۰/۳۷۰	۰/۰۹۰	۰/۳۱۴	۴/۱۰۷	۰/۰۰۱
فشار از سوی والدین		۱/۳۰۵	۰/۴۴۲	۰/۲۲۹	۲/۹۵۰	۰/۰۰۰
نشخوار فکر		-۱/۱۷۶	۰/۵۸۰	-۰/۱۵۹	-۲/۰۲۶	۰/۰۴۴
مقدار ثابت		۸۵/۹۳۵	۱۴/۱۶۳		۶/۰۶۷	۰/۰۰۰
حوزه بریدگی و طرد		۰/۳۷۵	۰/۰۸۹	۰/۳۱۸	۴/۲۰۹	۰/۰۰۰
فشار از سوی والدین		۱/۰۷۰	۰/۴۵۰	۰/۱۸۸	۲/۳۷۶	۰/۰۱۹
نشخوار فکر		-۱/۶۷۵	۰/۶۱۸	-۰/۲۲۷	-۲/۷۱۳	۰/۰۰۷
تلاش برای عالی بودن		۱/۴۶۷	۰/۶۷۱	۰/۱۸۱	۲/۱۸۵	۰/۰۳۰

نتایج ضرایب بتای استاندارد شده نشان می‌دهد، حوزه بریدگی و طرد طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه ($B = -0/318, P > 0/001$)، فشار از سوی والدین ($B = 0/188, P > 0/001$) و تلاش برای عالی بودن ($B = 0/181, P > 0/001$) به صورت مثبت و نشخوار فکر ($B = -0/227, P > 0/001$) به صورت منفی نگرش‌های مربوط به انتخاب همسر را پیش‌بینی می‌کنند. بر اساس ضریب بتا، به ازای یک واحد افزایش در حوزه بریدگی و طرد طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه، میزان نگرش‌های مربوط به انتخاب همسر ۰/۳۱ واحد، به ازای یک واحد افزایش در فشار از سوی والدین میزان نگرش‌های مربوط به انتخاب همسر ۰/۱۸ واحد و به ازای یک واحد افزایش در تلاش برای عالی بودن میزان نگرش‌های مربوط به انتخاب همسر ۰/۱۸ واحد افزایش می‌یابد. همچنین، به ازای یک واحد افزایش در نشخوار فکر، میزان نگرش‌های مربوط به انتخاب همسر ۰/۲۲ واحد کاهش یافت. بنابراین، با توجه به این یافته‌ها از میان چهار متغیر پیش‌بین معنادار، حوزه بریدگی و طرد طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه با قدرت بیشتری می‌تواند نگرش‌های مربوط به انتخاب همسر را پیش‌بینی کند.

بحث و نتیجه‌گیری

این پژوهش با هدف بررسی توان پیش‌بینی کمال‌گرایی و طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه در نگرش‌های مربوط به انتخاب همسر در میان دانشجویان و طلاب شهر قم اجرا شد. یافته‌های پژوهش نشان داد که همبستگی بین نگرش‌های مربوط به انتخاب همسر با زیرمقیاس‌های کمال‌گرایی (بجز نظم و سازماندهی، هدفمندی، معیارهای بالا برای دیگران، تمرکز بر اشتباهات و نشخوار فکر) و حوزه‌های طرح‌واره‌ای (بجز گوش به‌زنگی و بازداری) معنادار است. تحلیل رگرسیون گام‌به‌گام نیز نشان داد که حوزه‌بردگی و طرد از طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و مؤلفه‌های فشار از سوی والدین، نشخوار فکری و تلاش برای عالی بودن از کمال‌گرایی، جمعاً توان تبیین ۱۶ درصد از واریانس نگرش‌های مربوط به انتخاب همسر شرکت‌کنندگان را دارند. این یافته‌ها با نتایج پژوهش‌های خسروی، سیف و عالی (۱۳۸۶)، رضاخانی، نوری قاسم‌آبادی و جان‌بخش (۱۳۸۹)، بهزاد (۱۳۸۹)، احتشام‌زاده، مکوندی و باقری (۱۳۸۹)، هاشمی، سوری و عاشوری (۱۳۹۴)، خجسته‌مهر و همکاران (۱۳۹۵)، طرزی و همکاران (۱۳۹۵)، یانگ (۱۹۹۷)، مارتین و اشبای (۲۰۰۴)، هرینگ و همکاران (۲۰۰۴) و ریگو و کانه‌ها (۲۰۰۸) همسو و هماهنگ است.

در تبیین نقش کمال‌گرایی در پیش‌بینی نگرش‌های مربوط به انتخاب همسر می‌توان گفت: کمال‌گرایی منفی با اختلال در نوع نگرش، هیجان منفی، اضطراب و باورهای غیرمنطقی رابطه مستقیم دارد و از مبانی شناختی سرچشمه بروز آنها به‌شمار می‌آید. بنابراین، بدیهی است که بر دیدگاه فرد نسبت به خود و انتخاب همسر تأثیر می‌گذارد. کمال‌گرایی منفی بر خلاف کمال‌گرایی مثبت، نشان‌دهنده گرایش و علاقه فرد به درک محیط پیرامون به گونه قانون همه یا هیچ است که معمولاً با شکست مواجه می‌شود. همچنین افراد دارای کمال‌گرایی به طور مداوم به عواقب اعمال خود می‌اندیشند و همواره تلاش می‌کنند به بهترین روش عمل کنند. آنها همیشه انتظار دارند که کارهای خود را به بهترین نحو انجام دهند که معمولاً در این کار موفق نیستند. این عوامل ابتدا باعث شناسایی و ارزیابی ناقص یا نادرست نگرش‌های مربوط به انتخاب همسر و سپس باعث انتخاب ملاک‌های همسرگزینی اشتباه و غیرواقع‌بینانه می‌شود. همچنین، کمال‌گرایی یک منبع دائمی استرس محسوب می‌شود، این ویژگی اغلب اوقات فرد را با احساس ناکامی و شکست باقی می‌گذارد. افراد کمال‌گرا خود را ملزم به بی‌نقص بودن می‌دانند و این انتظار ثابت و مداوم به‌عنوان یک منبع استرس عمل می‌کند. استرس نیز می‌تواند بر تصمیم‌گیری‌های فرد تأثیر بگذارد. نظر به اینکه یکی از تصمیم‌های مهم زندگی افراد ازدواج است، داشتن انتظار غیرواقع‌بینانه از خود و دیگران و جامعه می‌تواند بر نگرش‌ها، باورها و انگیزه‌های افراد مؤثر باشد.

رابطه طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه با نگرش‌های مربوط به انتخاب را نیز چنین می‌توان تبیین

کرد: به باور یانگ طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه، هسته خودپنداره را شکل داده و بر شیوه تعامل افراد با محیط پیرامون خود تأثیر می‌گذارند. آنها اغلب به‌عنوان الگوهایی برای پردازش تجربیات افراد به کار می‌روند و اندیشه و روابط فرد با دیگران را تعیین می‌کنند و چگونگی درکی را که هر فرد از خود و جهان پیرامونش دارد، مشخص می‌کنند. بنابراین، از آنجاکه محتوای طرح‌واره‌ها، کلیه جنبه‌های زندگی فرد، اعم از آگاهانه یا غیرآگاهانه را دربر می‌گیرد، بدیهی است که ردپای تأثیر طرح‌واره‌ها در ملاک‌های انتخاب همسر را نیز می‌توان مشاهده کرد.

در تبیین نقش حوزه‌ی بریدگی و طرد طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه در پیش‌بینی نگرش‌های مربوط به انتخاب همسر چنین می‌توان گفت که افراد دارای طرح‌واره‌های حوزه‌ی بریدگی و طرد بر این باورند که نیازشان به ثبات، امنیت و محبت برآورده نمی‌شود و نمی‌توان دل بستگی ایمن و رضایت‌بخشی با دیگران برقرار کرد (یانگ، کوسکو و ویشار، ۲۰۰۳). این افراد تمایل دارند به گونه‌ای نسنجیده و شتاب‌زده از یک رابطه خود - آسیب‌رسان به رابطه‌ای دیگر پناه ببرند و از لحاظ هیجانی، بی‌ثبات، غیرقابل پیش‌بینی، اعتمادناپذیر، نامنظم و نسبت به دریافت محبت یا برقراری ارتباط با دیگران بی‌اعتماد هستند. آنها احساس می‌کنند، افراد مهم زندگی‌شان نمی‌توانند حمایت عاطفی و تشویق لازم را به آنها بدهند و تمایلات و نیازهایشان به حمایت عاطفی به اندازه کافی از جانب دیگران ارضا نخواهد شد. این افراد بسته به اینکه بخواهند تسلیم طرح‌واره شوند و یا آن را به صورت افراطی جبران کنند، ممکن است برای جبران کمبود و به دست آوردن حمایت، به جهت اجتناب از درد طرح‌واره محرومیت هیجانی و رهاشدگی و یا به خاطر انکار نقص و بی‌ارزشی خود، نگرش‌های غیرواقع‌بینانه‌ای نسبت به انتخاب همسر داشته باشند. بر این اساس، چنانچه فردی در کودکی از پذیرش و محبت اطرافیان محروم مانده و در این زمینه احساس فقدان و کمبود می‌کند. یا افرادی که از کودکی طرد شده و هیچ‌گاه نتوانسته‌اند در رابطه با والدین و همسالان خود صمیمیت را تجربه کنند؛ چنین افرادی ممکن است در بزرگسالی جویای همسری باشند که به عواطف و احساسات آنها اهمیت زیادی بدهد، همیشه در کنارشان بوده و در مقابل آنها احساس مسئولیت و تعهد کامل کند. از سوی دیگر، این افراد به خاطر ترس از طردی که ریشه در کودکی دارد، پیوسته پیش‌بینی می‌کنند که همسر آینده‌شان، آنها را طرد کرده و به فرد دیگری علاقه‌مند خواهد شد. بنابراین، ممکن است به احتمال بیشتر از افکار الزام‌آورتر برای انتخاب همسر استفاده کنند تا بدین وسیله احتمال موفقیت خود را در انتخاب بالا ببرند.

اسلام نیز در جهت تغییر باورهای فردی و فرهنگی نادرست کوشیده است و به‌عنوان دین برخوردار از نظام جامع، که سعادت انسان را تضمین می‌کند، درباره‌ی موضوع انتخاب همسر معیارهای متعددی را ارائه کرده است که در نظر داشتن آنها، زمینه‌ساز نگرش‌های مثبت و تأسیس خانواده مطلوب به‌شمار می‌رود. در اسلام، بر اصل همسان همسری، به‌عنوان معیار همسرگزینی و ضامن

انسجام خانواده، در ذیل عنوان «کفویت» تأکید شده است. از مهم‌ترین معیارهای انتخاب همسر در دیدگاه اسلام می‌توان به دینداری و ایمان (بقره: ۲۲۱)، حسن خلق (کلینی، ۱۳۶۵، ج ۵، ص ۵۶۳)، مهرورزی (واقعه: ۳۶) و صلاحیت خانوادگی (طبرسی، ۱۳۷۰، ص ۱۹۷) اشاره کرد.

نتایج این پژوهش، علاوه بر توسعه و گسترش ادبیات علمی موجود درباره نگرش‌های مربوط به انتخاب همسر، دارای تلویحات کاربردی جهت اصلاح و پیشرفت برنامه‌های آموزشی و مشاوره‌ای روان‌شناسان در موضوع ازدواج است. در این زمینه، می‌توان با شناسایی باورهای غیرمنطقی ازدواج، توجه بیشتر به سازه کمال‌گرایی و انتظارات افراد، بر تقویت باورهای منطقی جوانان متمرکز شد و بر تدوین برنامه‌های فرهنگی - آموزشی برای والدین و اصلاح الگوهای فرزندپروری آنها جهت پیشگیری و کاهش عوامل زمینه‌ساز نگرش‌های غیرمنطقی فرزندان نسبت به ازدواج تأکید کرد.

منابع

- آهی، قاسم؛ محمدی‌فر، محمدعلی و بشارت، محمدعلی (۱۳۸۶)، «پایایی و اعتبار فرم کوتاه پرسش‌نامه طرح‌واره‌های یانگ»، روان‌شناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران، ۳۷(۳)، ص ۵-۲۰.
- احتشام‌زاده، پروین؛ مکنونی، بهنام و باقری، اشرف (۱۳۸۹)، «رابطه بخشودگی، کمال‌گرایی و صمیمیت با رضایت زناشویی در جانبازان و همسران آنها»، یافته‌های نو در روان‌شناسی، ۴(۱۲)، ص ۱۲۳-۱۳۶.
- بحرینی، زهرا (۱۳۸۷)، «فلسفه ازدواج در اسلام»، مجله دیدار آشنا، ش ۱۰، ص ۲۱-۲۹.
- بهزاد، داوود (۱۳۸۹)، «معادله چندمجهولی ازدواج»، اولین سمینار کشوری آموزش قبل از ازدواج، کرمان، دانشگاه علوم پزشکی با همکاری سازمان بهزیستی.
- جعفری‌نژاد، کامران و اردشیرزاده، منصوره (۱۳۸۳)، «آشنایی با آموزش خانواده، تهران: سازمان بهزیستی کشور. حرعاملی، محمدحسن (۱۳۶۷)، وسائل الشیعه، قم: مؤسسه آل‌البیت (ع).»
- خجسته‌مهر، رضا؛ محمدی، علی و عباس‌پور، ذبیح‌الله (۱۳۹۵)، «نگرش دانشجویان متأهل به ازدواج: یک مطالعه کیفی»، روان‌پرستاری، ۴(۲)، ص ۱۹-۲۷.
- خسروی، زهره؛ سیف، سوسن و عالی، شهربانو (۱۳۸۶)، «بررسی رابطه بین نوع فرایند طرح‌واره‌ای و نگرش به ازدواج»، پژوهش در سلامت روان‌شناختی، ۱(۴)، ص ۳۱-۴۰.
- رضاخانی، سیمین‌دخت؛ نوری قاسم‌آبادی، ربابه و جان‌بخش، مژگان (۱۳۸۹)، «رابطه کمال‌گرایی با باورها و انگیزه‌های ازدواج در دانشجویان دانشگاه تهران»، زن و مطالعات خانواده، ۳(۱۰)، ص ۶۱-۷۴.
- سپهری، صفورا و حسن‌زاده توکلی، محمدرضا (۱۳۹۰)، «بررسی اعتبار و روایی مقیاس نگرش‌های مربوط به انتخاب همسر»، خانواده‌پژوهی، ۷(۲۸)، ص ۴۰۱-۴۱۹.
- شایقیان، زینب؛ آگیلار وفایی، ماریا و رسول‌زاده طباطبایی، سیدکاظم (۱۳۹۰)، «بررسی طرح‌واره‌ها و پیوند والدینی در دختران نوجوان با وزن طبیعی چاق و یا دارای علایم بی‌اشتهایی عصبی»، مجله پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی شهیدبهشتی، ۱۶(۱)، ص ۳۰-۳۸.

- طبرسی، حسن (۱۳۷۰)، مکارم‌الاخلاق، قم: شریف رضی.
- طزری، سمیه و نامعی، حسن (۱۳۹۵)، «بررسی رابطه کمال‌گرایی با ملاک‌های انتخاب همسر در بین دانشجویان علوم پزشکی سبزوار»، کنفرانس بین‌المللی روان‌شناسی، علوم تربیتی و رفتاری، تهران.
- فریدمن، جین (۱۳۸۱)، فمینیسم، ترجمه فیروز مهاجر، تهران: آشیان.
- قنبری، سعید؛ جواهری، عابدین؛ سیدموسوی، پریسا و ملحی، الناز (۱۳۸۹)، «رابطه بین ابعاد کمال‌گرایی دانشجویان و روابط مثبت آنها با دیگران»، روان‌شناسی کاربردی، (۱۶)، ص ۷۲-۸۴.
- کریمی، یوسف (۱۳۸۳)، روان‌شناسی اجتماعی، تهران: نشر ویرایش.
- کریمی، محمد و سلیمی، جمال (۱۳۹۱)، «تأثیر آموزش مفاهیم نظریه لازاروس بر تغییر نگرش نسبت به انتخاب همسر در بین دانشجویان دختر»، مشاوره و روان‌درمانی خانواده، (۴)، ص ۵۱۲-۵۳۳.
- کلارک وارن، نیل (۱۳۹۲)، در جست‌وجوی عشق زندگی، ترجمه مهدی قراچه‌داغی، تهران: اوحدی.
- کلینی، محمدبن یعقوب (۱۳۶۵)، الکافی، تهران: دارالکتب الاسلامیه.
- مجلسی، محمدباقر (۱۳۸۵)، بحارالانوار، قم: داراحیا التراث العربی.
- هاشمی، نظام؛ سوری، احمد و عاشوری، جمال (۱۳۹۴)، «رابطه کمال‌گرایی و باورهای غیرمنطقی با ملاک‌های همسرگزینی زنان مبتلا به دیابت نوع دو شهر مشهد»، پرستاری دیابت، (۱)۴، ص ۲۰-۳۱.
- یانگ، جفری؛ کلوکسو، ژانت و ویشار، مارجوری (۲۰۰۳)، طرح‌واره‌درمانی؛ راهنمای کاربردی برای متخصصان بالینی، ترجمه حسن حمیدپور و همکاران، تهران: ارجمند.
- Antoine, P, Antoine, C, & Nandrino, J.L, (2008), Development and validation of the Cognitive Inventory of subjective distress, International journal of geriatric psychiatry, (23), p. 1175-1182.
- Baranoff, J., Tian, P.S., & Oei, (2007), Young Schema Questionnaire: Review of Psychometric and Measurement Issues, Australian Journal of Psychology, 59: 78-86.
- Beck, A, (1976), cognitive therapy and the remotional disorders, New York international universities press.
- Bouchard, G., Rhéaume, J., & Ladouceur, R. (1999). Responsibility and perfectionism in OCD: An experimental study. Behavior and Research Therapy, 37(3), 239-248.
- Cobb, N. P., Larson, J. H., & Watson, W. L, (2003), Development of the Attitudes about Romance and Mate Selection Scale. Journal of Family Relations, 53(3), 222-231.
- Dollahite, D. C, Hawkins, A. J, & Parr, M. R, (2012), "Something more": The meanings of marriage for religious couples in America, Marriage & Family Review, 48(4), p. 339-362.
- Dulong, J, (2007), How Can I Keep from Suffocating in A Relationship? Psychology Today, v. 40
- Hering, M, Hewit, P, & Felet, G, (2003), Perfectionism, coping, and quality of intimat relationships, Journal of marriages and family, 65(1), p. 143-158.

- Hewitt, P.L, Caclian, C, & Flett, G.L, (1991), Perfectionism in the self and social contexts: conceptualization, assessment, and association with psychopathology, *Journal of personality and social psychology*, 60(3), p. 470–456.
- Hill, R.W, Huelsman, T.J, Furr, R.M, Kibler, J, Vicente, B.B, & Kennedy, C, (2004), A new measure of perfectionism: The perfectionism inventory, *Journal of Personal Assessments*, 82 (1), p. 80–91.
- Jacquin, K. M. (1997). The effects of maladaptive schemata on information processing. Unpublished doctoral dissertation. The University of Texas at Austin.
- Mahoney, A, Pargament, K. I, Murray–Swank, A, & Murray–Swank, N, (2003), Religion and the sanctification of family relationships, *Review of Religious Research*, 44(3), p. 220–236.
- Martin, J, & Ashby, J.S, (2004), Perfectionism and fear of intimacy: implications for relationship, *The Family journal*, 12(40), p. 983–1009.
- Pascal A & Cristh, Jean L. (2008). Development and Validation of the cognitive inventory of subjective distress *International journal of geriatric psychiatry*. 23. 1175–1182.
- Rego, A, & Cunha, M.P, (2008), Workplace spirituality and organizational commitment: an empirical study, *Journal of Organizational Change Management*, 21(1), p. 53–75.
- Rice, K. G, & Lapsley, D. K, (2001), Perfectionism, coping and emotional adjustment, *Journal of psychology*, n. 42, p. 157–168.
- Rise, k. G, & Dellwo, J. P, (2002), Perfectionism and self development: Implications for college adjustment, *Journal of counseling & Development*, 80(2), p. 188–196.
- Switzer, I. (2006). Early maladaptive schemas predict risky sexual behaviors. Unpublished thesis masters. Mississippi State University.
- Waler, g, Dickson, c, & Ohanian, v, (2002), Cognitive content in bulimic disorders core beliefs and eating attitudes, *Eating behaviors*, 3(2), p. 178–171.
- Young, J, (1997), A Schema–focused Perspective on satisfaction in close relationships.
- Young, T. R, (2007), The relationship between appearance schemas, Self–esteem and indirect aggression among College woman, *Doctoral Thesis*, Oklahoma State University.